

Dijital Sağlık Takibi ve Sağlık Okuryazarlığı*

Digital Health Tracking and Health Literacy

Dr. Berk Geroğlu¹

¹ Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Ofisi, Ankara, Türkiye

Öz

Dijital sağlık, sağlıkla ilgili hizmet ve süreçlerde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı için genel bir şemsiye terim olarak ifade edilmektedir (tele tıp, tele sağlık, tele farmasi, mobil sağlık vb.) (1). Yapay zeka, mobil uygulamalar ve giyilebilir teknolojiler gibi birçok kavram da dijital sağlık içerisinde ele alınabilir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), sağlıklı ve iyi olma haline küresel düzeyde erişimi hızlandırmak için dijital teknolojilerin ve sağlık inovasyonunun gücünden yararlanmaktadır.

DSÖ Türkiye Ofisi Göçmen Sağlığı Programı, ana ortağı olan T.C. Sağlık Bakanlığı ile göçmenlerde sağlık okuryazarlığını arttırmaya yönelik bazı dijital sağlık pilot uygulamaları yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Sağlık, Göçmenler, Sağlık Okuryazarlığı.

Abstract

Digital health is expressed as a general umbrella term for the use of information and communication technologies in health-related services and processes (tele medicine, telehealth, telepharmacy, mobile health, etc.). Many concepts such as artificial intelligence, mobile applications and wearable technologies can also be considered in digital health.

The World Health Organization (WHO) is harnessing the power of digital technologies and health innovation to accelerate global attainment of health and the well-being.

WHO Turkey Country Office Refugee Health Programme together with its main partner, Ministry of Health of Türkiye conduct some digital health pilot applications to increase health literacy among refugees.

Keywords: Digital Health, Refugees, Health Literacy.

* Bu çalışma 1. Sağlık Okuryazarlığı Sempozyumunda (12-14 Mayıs 2022, Mardin) bildiri olarak sunulmuştur.

Alıntı Şekli / Cite this article as: Geroğlu B. Dijital Sağlık Takibi ve Sağlık Okuryazarlığı. SOYD. 2022;3(2):119-121

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Berk Geroğlu, Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Ofisi, Ankara, Türkiye
 E-mail: geroqlub@who.int

Dijital sağlık, sağlıkla ilgili hizmet ve süreçlerde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı için genel bir şemsiye terim olarak ifade edilmektedir (tele tıp, tele sağlık, tele farmasi, mobil sağlık vb.) (1). Yapay zeka, mobil uygulamalar ve giyilebilir teknolojiler gibi birçok kavram da dijital sağlık içerisinde ele alınabilir.

Dijital sağlık artık günlük yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır ve dünya nüfusu birbirine hiç bu kadar bağlı olmamıştır. Yenilik, özellikle dijital alanda benzeri görülmemiş bir ölçekte gerçekleşmektedir (2).

PubMed’de “technology” + “public health” anahtar kelimelerini birlikte kullanılarak yapılan bir aramada 1912 yılından 2022 yılına kadar olan araştırmaların sayısına bakıldığında 86,142 araştırmaya raslanırken, aslında bunların sadece 8,185’inin 1912 yılından 2010 yılına kadar yapılmış olduğu yani bir başka deyişle bu konudaki araştırmaların yüzde 90’ından fazlasının 2010 yılı sonrası yapıldığı söylenebilir (3). Bu durum da son yıllarda dijital sağlık ile ilgili gelişme ve araştırmaların çok daha fazla olduğunu destekler niteliktedir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), sağlıklı ve iyi olma haline küresel düzeyde erişimi hızlandırmak için dijital teknolojilerin ve sağlık inovasyonunun gücünden yararlanmaktadır. DSÖ’nün dijital sağlık ve inovasyonun benimsenmesini ve yaygınlaştırmasını teşvik etmek için üç temel hedefi vardır:

1. En son verileri, araştırmaları ve kanıtları eyleme dönüştürmek:

Bu, birlikte çalışabilirlik ve veri paylaşımı için standartların teşvik edilmesi ve bilinçli karar vermeye katkıda bulunan dijital çözümlerin uygulanmasının desteklenmesi anlamına gelir.

2. Alanda olan bilimsel topluluklar aracılığıyla bilgiyi geliştirmek:

Yeni teknolojiler tarafından etkinleştirilen ve artık fiziksel toplantılara veya basılı dergilere duyulan ihtiyaçla sınırlı olmadan DSÖ, klinik ve halk sağlığı açısından önemi olan konularda en iyi uzmanları bir araya getirir.

3. Ülke ihtiyaçlarını sistematik olarak değerlendirmek ve yenilik arzı ile ilişkilendirmek:

DSÖ, ülke ihtiyaçlarına dayalı yenilikleri belirlemek, teşvik etmek, birlikte geliştirmek ve ölçeklendirmek için proaktif, sistematik bir yaklaşım benimser.

2020 yılında Dünya Sağlık Asamblesi tarafından kabul edilen DSÖ Küresel Dijital Sağlık Stratejisi, inovasyon ve dijital sağlıktaki en son gelişmeleri birbirine bağlamak için bir yol haritası sunmakta ve sağlık sonuçlarını iyileştirmek için bu araçları eyleme geçirmektedir.

DSÖ’nün stratejik vizyonunun bir parçası, dijital sağlığın kaliteli sağlık hizmetlerine eşitlikçi ve evrensel erişimi desteklemesidir. Dijital sağlık, sağlık sistemlerinin daha verimli ve sürdürülebilir olmasına yardımcı olabilir ve bu sistemlerin kaliteli, uygun maliyetli ve adil bakım sunmalarını sağlar.

Bu yüksek ideallere, özellikle düşük ve orta gelirli ülkeler için ulaşmak zordur. DSÖ’nün Dijital Sağlık Küresel Stratejisinin amacı, ülkeleri dijital sağlık teknolojilerinin uygulanması yoluyla sağlık sistemlerini güçlendirmelerinde desteklemek ve herkes için sağlık vizyonuna ulaşmaktır. Strateji, dijital teknolojilere, mallara ve hizmetlere sınırlı erişimi olanlar da dahil olmak üzere tüm Üye Devletler tarafından amaca ve kullanıma uygun olacak şekilde tasarlanmıştır (2).

DSÖ Türkiye Ofisi Göçmen Sağlığı Programı, ana ortağı olan T.C. Sağlık Bakanlığı ile göçmenlerde sağlık okuryazarlığını arttırmaya yönelik bazı dijital sağlık pilot uygulamaları yapmaktadır.

01 Kasım – 30 Haziran 2020 tarihleri arasında İzmir İl Sağlık Müdürlüğü ile birlikte “Dijital Hasta Takip Sistemi” projesi yürütülmüştür. Projenin amacı hastane ziyaretlerine gerek kalmadan gerçekleştirilen hayati parametrelerin değerlendirilmesidir. Bu süreçte hastaların hayati parametreleri (elektrokardiyogram, nabız, oksimetre, vücut ısısı ve fiziksel aktivite bilgileri) izlenmiştir ve semptomları olanların uzaktan veya ev ziyaretleri yoluyla sağlık hizmetlerine erişimleri sağlanmıştır. Her hastaya bir barkoda bağlanarak uzaktan GPS ve web tabanlı bilgi sistemine kaydedilmesi sağlanmıştır. Acil veya acil olmayan müdahale ihtiyacını belirlemek ve Evde Sağlık Koordinasyon Merkezi’ne veya 112 Acil Sağlık Hizmetleri’ne sevki başlatmak için hasta geçmişiyle birlikte beş parametre ve referans aralıkları analiz edilmiştir. Yaklaşık 100 faydalanıcı projeye dahil edilmiştir. Sonuçta faydalanıcıların dördü 112 Acil Sağlık hizmetine ihtiyaç duyarken, 34’ü evde sağlık hizmeti almıştır. Yüz sağlık personeline evde bakım hizmetleri konusunda eğitim verilmiştir. İzmir’deki hastanelerin Evde Sağlık ve Palyatif Servislerinde görev yapan sağlık profesyonelleri, gruplar halinde ultrasonografi, beslenme ve dijital sağlık sistemleri konusunda eğitim almıştır. Ayrıca projede görev

yapan Suriyeli personele hastaların hayati parametrelerini takip edebilmeleri için şu konularda 10 günlük temel sağlık eğitim programı verilmiştir: “İlk Yardıma Giriş”, “Dijital Hasta Takip Sistemleri” ve “Hayati Parametrelerin Takibi”. Projede bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Bunlar COVID-19 pandemisi ile ilişkili (Uzak Doğu’dan gelen cihazların temininde zorluk, sokağa çıkma yasakları, hassas gruplara hastalık taşıma riski vb.) ve diğer (bazı faydalanıcıların ev ziyaretlerine sıcak bakmaması, projedeki göçmen çalışanların eğitim alsalar da sağlık profesyoneli olmayışları, İzmir’de COVID-19 hastalarına da 112 acil sağlık hizmetleri başkanlığının bakması sebebiyle mevcuttaki iş yoğunlukları vb.) olarak sınıflandırılabilir.

Planlama aşamasında olan bir diğer proje de Ev Tabanlı Uzaktan Takip Modeli projesidir. Bu projenin amacı, herkes için sağlık ve Evrensel Sağlık Kapsamı vizyonuna ulaşmak için Suriyeli göçmenler ve ev sahibi toplumdaki hastaların uzaktan izlenmesi ve güçlendirilmesi için dijital teknolojileri kullanan bir model geliştirmektir. Kronik hastalığı olan yüksek riskli/yaşlı popülasyonun yenilikçi teknolojiler kullanılarak uzaktan izlenmesi yoluyla komplikasyon ve ölüm riskini azaltmak için Ev Tabanlı Uzaktan İzleme Modeli geliştirilecektir. Bu çalışma, gelecekteki projeler için sistem gereksinimleri ve maliyet analizi sağlayacaktır.

KAYNAKLAR / REFERENCES

1. Özen, H. (2021). Dünya sağlık hizmetlerinin sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından değerlendirilmesi. OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 17(38), 5440-5472. DOI: 10.26466/opus.927187892.
2. World Health Organization internet sitesi: <https://www.who.int/health-topics/digital-health> (Erişim tarihi: Nisan 2022).
3. PubMed internet sitesi: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov> (Erişim tarihi: Nisan 2022).